

ŠIBENSKI LIST

ORGAN SOCIJALISTIČKOG SAVEZA RADNOG NARODA KOTARA ŠIBENIK

BROJ 208 — GOD. V.

ŠIBENIK, 5. RUJNA 1956.

IZLAZI SVAKE SRIJEDJE

SABIRNA SKLADIŠTA POLJOPRIVREDNIH PROIZVODA

Prenošenjem otkupa na zemljoradničke zadruge postavio se problem uskladištenja robe. Naime, događalo se, da nije uvijek moguće kompletirati pošiljku samo od onih artikala, koji se trenutno nalaze u skladištu. Dešava se, da otkupljena količina robe ne zadovoljava niti po količini niti po kvalitetu. Stoga se smatra, da u pojedinim centrima treba osnovati sabirna skladišta, takozvana sabirališta robe. Zadatak ovih sabirnih skladišta sastojao bi se u tome, da obavljaju uskladištenje robe, kompletiranje pošiljaka, zatim eventualnu preradu i doradu poljoprivrednih proizvoda.

Postavlja se pitanje, kakav će djelokrug rada imati takva sabirna skladišta. Dosadašnji propisi, koji su još na snazi, pravili su u periodu, kada je sav otkup išao preko otkupnih poduzeća, zapravo stanica, pa su razumljivo i odgovarali takvoj situaciji. Danas, međutim, pojedini narodni odbori različito se odnose prema statutu tih skladišta.

Postoje dva gledišta o ulozi ovih skladišta: prvo, da se u njima obavljaju samo skladišno-tehničke operacije, i drugo, da se u skladištima vrše i neki komercijalni poslovi.

U buduće skladišta ne bi više postojala samo uz otkupne stanice, kao dosad, već bi ih moglo otvarati i direktije veletrgovinskih poduzeća na teritoriji nekoliko općina pa i po čitavoj Jugoslaviji, i to bez obzira, da li tu još postoje otkupne stanice ili su otkup preuzele zadružne organizacije.

Zamišljeno je, da takva skladišta imaju sasvim tehnički karakter. Ona bi bila vezana uz veletrgovinsko poduzeće, koje ih je osnovalo.

Alko se poslovanje skladišta postavlja na takvu osnovu, onda bi se njihovom osnivanju moglo pristupiti bez posebnih odobrenja narodnih vlasti. Najvažniji uslov za njihov rad bio bi ispunjavanje sanitarno-tehničkih propisa.

Skladišta ove vrste ne bi imala pravo da obavljaju otkup poljoprivrednih proizvoda niti da stupaju u bilo kakve komercijalne veze sa zadrugama, dobrima ili individualnim seljacima.

Zastupnici ovog mišljenja smatraju, da im današnja organizacija otkupa poljoprivrednih proizvoda ide u prilog. Zemljoradničke zadruge su preuzele cjelokupan otkup, pa prema tome i svo poslovanje oko kupovine robe. Znači, nema potrebe da se dupliraju nosioci otkupa.

Vežu između proizvođača i kupca robe uspostavljać se poduzeće preko svojih ljudi, koje će slati na teren ili će, pak, u skladištu imati službenika, koji će moći zaključiti ugovor samo na temelju posebnog ovlaštenja i za račun poduzeća.

Prema drugom mišljenju, skladišta bi mogla da obavljaju i izvjesne komercijalne poslove. U tom slučaju ona bi imala pravo da sklapaju ugovore o kupoprodaji robe sa zadrugama i poduzećima socijalističkog sektora. Ovdje se, donekle, odstupa od toga, da se trgovinska mreža, u prometu poljoprivrednih proizvoda, oslanja uglavnom ili skoro isključivo na zadrugu.

Smatra se, da bi se svakodnevni kontakt sa zadrugama i drugim proizvođačima robe mogao bolje održavati putem službenika u sabirnom skladištu, nego slanjem ljudi iz sjedišta poduzeća, telefonom ili slično.

Postoji još jedno mišljenje, koje se u suštini poklapa s prvim, t. j. da skladišta imaju više tehnički karakter, ali uz neke manje izmjene. Ona bi mogla održavati sa zadrugama i neke komercijalne veze. U tom slučaju šef skladišta bi pratio realizaciju ugovora, koji je sklopilo njegovo poduzeće.

(Jugopres)

DRUŠTVENO POLITIČKI PROBLEMI NA OPĆINI PRIMOŠTEN

Veću pažnju posvetiti radu zborova birača

Navršila se godina dana od uvođenja novog komunalnog sistema. Već sada se može govoriti o iskustvima koja su stečena u toku funkcioniranja narodnih odbora općina. Bez svake je sumnje, da je novi komunalni sistem bio temelje organizaciji NO-a, kao i to, da je raznovrsnim formama pružio mogućnost da sve više dođe do izražaja društveni karakter lokalne samouprave, uvažavanjem što šireg kruga ljudi u upravljanju. Od savjeta, komisija, zborova birača i referendumata ostavljen je širok dijapazon, da dođe do izražaja volja naroda. Ocjenujući uopćeno napredak je znatan. No, u toj liniji uspona i ma i onih strana, koje ustvari usporavaju taj proces, saginjavaju liniju progresa.

Iskusivo uočeno na području općine Primošten ukazuje, da su najdemokratskije forme preko kojih treba da dođe do izražaja glas naroda, nekako ostavljene u sjeni. Mjesni odbori ne rade. Njihov rad se ne osjeća. U velikom broju sela oni stvarno i ne postoje. A njihova namjena je jasna. Oni treba da ostvare što šire učesće u općinskoj samoupravi i vršenju pojedinih poslova od neposrednog interesa za mjesno stanovništvo. Oni kao forma učesća građana u lokalnoj samo-

se iz apatije i mrtvila u radu mjesnih odbora, osjeti živost i korist. A to se može, jer sam život izbija na površinu pitanja, koja treba u nekoj formi zaokružiti, dati im jedan organizacioni oblik, da bi se bolje i svrsishodnije radilo.

Ali, nije samo pitanje mjesnih odbora, koje zabrinjava. Jedna od najznačajnijih i ujedno najdemokratskijih institucija, zborovi birača, nisu došli do izražaja na području ove općine. Gdje su to me uzroci? Ili je u pitanju politička pasivnost masa, ili pak inertnost birača i njihov slab interes za probleme općine? Ili...? Imamo mnogo pitanje koja bi trebalo postaviti, ali to nije bitno. Bitno je jedno, da zborovi birača predstavljaju rijetkost, da još nema onih predviđenih i korisnih sastanaka, koji bi mogli umnogome izmijeniti neke mjere i odluke, koje ponekad bodu u oči svima, ali se ipak preko njih prelazi. To je bitno i najvažnije.

Društveno-politički život u svakom mjestu ima svojih specifičnosti, koje prave u sklopu općine jednu šarenu sliku života. Zborovi birača, kao onaj neposredni glas naroda, trebali bi na bazi zakonskih propisa da urade mnogo. Koliko ima problema u pitanju školstva, korištenju društvenih sredstava u

malo. I tu uzrok leži s jedne strane u tome, što se prelazi mimo ove institucije, što se radije ide linijom uprave, a manje korištenjem tih demokratskih ustanova. A činjenica je ipak, da su plodnosnije one odluke, koje su rezultat stvarnog života izraženog na sastanku zbora birača, nego kada se radi o odluci, koja dolazi kao izraz rada u stilu uprave. Zato je nužno njegovati ove demokratske ustanove, davati im nov sadržaj, koji ne treba daleko tražiti, jer on se sam od sebe nameće, iz života. Zborovi birača treba da prebore tu dječju bolest, koja se pravda nekim tobože slabim interesom birača, za bilo koje probleme mjesta ili pak šire društvene zajednice.

Komunalno društveno uređenje pokazuje sve prednosti nad administrativnom upravom. Zato već sada nakon kratkog iskustva i na ovome primjeru jedne općine, koji nije usamljen, treba više odgovornosti od izabranih odbornika, više ozbiljnosti u prilazuju i rješavanju životnih problema, jer se samo tako subjektivnim snagama, koje nose progres ovog društva, mogu požnjati i na tome putu vidljivi rezultati i korisniji plodovi.

A. Deković

PROSLAVA DANA MORBARICE

14-godišnjicu osnutka Jugoslavenske ratne mornarice naš grad će proslaviti na svečan način. U čast proslave Dom JNA organizirat će 9. o. m. svečanu akademiju u Narodnom kazalištu na kojoj će sudjelovati vojna glazba, zatim pripadnici JNA, članovi Narodnog kazališta i pitomci dječjeg doma «Petar Grubišić». Uoči proslave u svim garnizonima JNA bit će organizirana prigodna predavanja i svečane priredbe, a Dom JNA će na nekoliko mjesta u gradu izložiti dokumente iz doba stvaranja i razvitka naše Mornarice.

Uspješan nastup šibenske glazbe u Dubrovniku

Poslije punih 30 godina Šibenska narodna glazba je ponovno posjetila Dubrovnik, gdje je priredila dva koncerta. Koncertima je prisustvovao velik broj građana, koji su nakon izvedbe svakog komada oduševljeno aplaudirali, jer je zaista sve bilo solidno pripremljeno. Poznato je, da je Dubrovnik po tradiciji «grad muzike», te za ovaj uspjeh svim članovima glazbe treba odati priznanje, a osobito dirigentu Anti Vuletiću, čija su nastojanja i trud okrunjeni uspjehom.

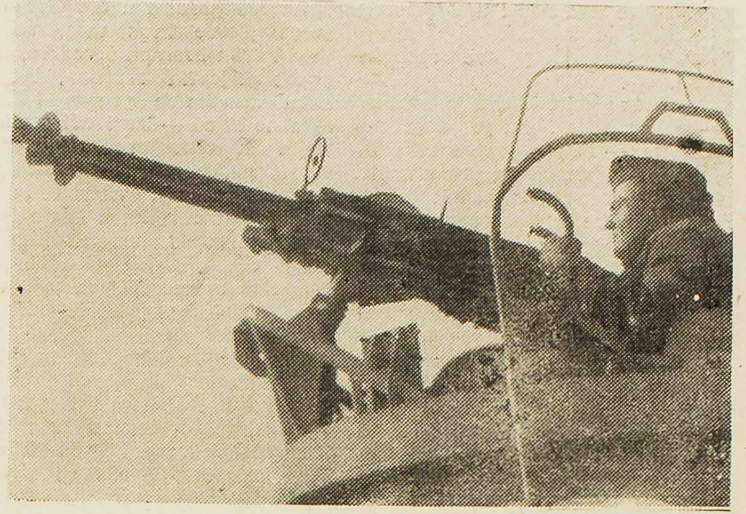
Članovi Šibenske narodne glaz-

POKRENUTI RAD «PARTIZANA» U STRMICI

U Strmici kod Knina društvo za tjelesni odgoj «Partizan» osnovano je 1954. godine. Međutim, ono još ni do danas nije otpočelo sa radom, iako postoje odgovarajući uslovi i volja kod omladine. Krivica za dosadašnji nerad leži u prvom redu na rukovodstvu DTO «Partizan», koje je nezainteresirano za bilo kakvu djelatnost društva. U vezi s tim, omladina se s pravom pita: Kad će društvo započeti s aktivnim radom?

Ilija Bjelić

Dan stvaranja naše Mornarice

Na podnožju gordog Biokova oslobođeno je 23. januara 1942. godine od partizanskih snaga mjesto Građac, a tri dana kasnije izvedena je mornarička akcija: Zarobljen je motorni brod »Merkur« sa nekoliko vagona hrane. Zatim je potopljen parobrod »Vis« i zaplijenjen brod »Mirna«. I još prije toga male ribarske lađe i gajete održavale su vezu sa otocima i prebacivale borce i materijal na sektor Biokova i sjeverne Dalmacije. U svim ovim početnim oblicima djelovanja na moru manifestirao se duh naših pomoraca i stvarala klica naše buduće Ratne mornarice.

Nižu se akcija za akcijom. Međutim, dolazak Vrhovnog štaba, crnogorskih i srpskih brigada u augustu 1942. godine, a s tim u vezi i oslobođenje Livna, označava prekretnicu u borbi naroda Dalmacije. Oslobođeni su: Livno, Jajce, Glamoč, Grahovo i Bihać, gdje se u novembru 1942. godine osniva Antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Jugoslavije.

U tim danima drug Tito je svakodneвно pratio akcije na moru, interesirao se za veze sa otocima i tome, kako piše drug Vico Krstulović, davao izvanredan značaj.

10. septembra 1942. godine drug Tito donosi odluku o stvaranju Mornarice. On u svome članku, napisanom povodom desetogodišnjice naše Ratne mornarice, između ostalog kaže:

»Ljeti 1942. godine Vrhovni štab je, na čelu pobjedničkih i

neuništivih proleterskih brigada, stigao iz Crne Gore na područje Prozor — Livno — Glamoč, očistivši čitav teren od Konjica do Glamoča, koji su par dana prije toga oslobodile Krajiške jedinice.

Vrhovni se štab smjestio u Glamoču i pozivao rukovodeće drugove iz raznih krajeva radi davanja novih direktiva i dobivanja izvještaja o situaciji na terenu. U Glamoč je stigla i jedna grupa drugova iz Dalmacije.

S tom grupom došao je i tadašnji pukovnik, a današnji general Skorpić sa svojim sinom, mladim pomorskim oficijom, koji je kasnije poginuo. Vrlo mlad i pun svakakvih planova o mogućnosti uspješnog uzemiravanja okupatora na moru, mladi Skorpić ispočetka na mene nije djelovao naročito uvjerljivo, ali kad sam s njime pretresao razne konkretne, tehničke i druge mogućnosti, a naročito pitanje ljudi, boraca, vidio sam, da je već vrijeme, da će i na tom području partizanske borbe biti uspjeha, jer za mene je bilo najvažnije što sam vidio da ima ljudi s visokim moralom i spremnošću za borbu.

Odmah je izdata naredba da se osniva partizanska ratna mornarica. Određen je i postavljen štab i baza u Podgori. To je bilo sve, što smo mi mogli učiniti. Sve ostalo bio je zadatak ljudi na terenu. Ja sam lično bio duboko uvjeren, da će naši ljudi u Dalmaciji imati i znanja i hrabrosti, da okupatoru i na moru gorče život.

IZ RADU NO OPĆINE KNIN

19 novih osmogodišnjih škola

Krajem prošlog mjeseca održane su odvojene sjednice Općinskog vijeća i Vijeća proizvođača. Oba vijeća usvojila su odluku iz područja školstva. Prihvaćeno je odvajanje nižih razreda gimnazije »Bratstvo i jedinstvo« Knin od viših i odobreno je osnivanje osmogodišnje škole u Kninu. Osim toga, usvojeno je osnivanje 19 osnovnih osmogodišnjih škola na

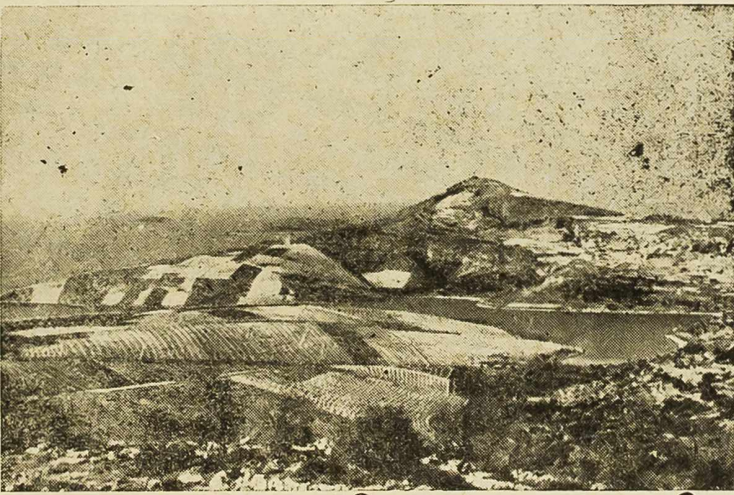
području općine. Istovremeno određena je školski okoliš za svaku osmogodišnju školu. Preostale čet. ovogodišnje i šestogodišnje škole pripadaju okolišu najbliže osmogodišnje škole. Na taj način sva djeca na području općine Knin 100% su uključena u osmogodišnje školovanje.

U daljem radu sjednice obaju vijeća usvojene su izmjene i dopune odluka o dopunskim plaćama i položajnim dodacima službenicima NO općine, zatim odluke o uхватnim u poljoprivredi.

Dana je suglasnost na pravila Zanatske komore — ispostave Knin. Odobrena su pravila industrijsko-zanatskog i vatrogasnog društva Kolske radionice Knin. Isto tako dana je suglasnost na dopunske plaće osoblju Poljoprivredne stanice i Upravi stambene zajednice Knin.

Poslije odvojenih sjednica održana je zajednička sjednica Općinskog vijeća i Vijeća proizvođača, na kojoj je usvojeno rješenje da se za direktora Narodne osmogodišnje škole u Kninu imenuje Spiro Crnogorac, a za direktora ugostiteljskog poduzeća »Dinara« Nine Krkvanica.

A. M.

Primošten — pejzaž

Izjava akademika dra. Koste Todorovića

Dječja paraliza može se suzbijati

Šta pokazuju analize o dosadašnjim epidemijama dječje paralize kod nas i u svijetu. — Kakve su najefikasnije mjere za sprečavanje pojave ove bolesti.

— Prava priroda dječje paralize — poliomielita bila je dugo nepoznata, — izjavio je poznati naučni radnik, akademik profesor dr. Kosta Todorović, upravnik Infektivne klinike u Beogradu, u specijalnom intervjuu. — Izvjesno vrijeme smatralo se čak da ova bolest nije zarazna. Ali, kad je 1909. godine bečki naučnik Landštajner uspio da zaraznim materijalom s leša umrlog djeteta od poliomielita ovo oboljenje izazove na majmunu, njegova zarazna priroda bila je nesumnjivo utvrđena.

Danas se pouzdano zna da dječju paralizu izazivaju najmanje tri soja posebnog virusa jedne vrlo vrlo slične klice koja se običnim mikroskopom ne može vidjeti, već se njen oblik može zapaziti samo u tom slučaju ako se elektronskim mikroskopom poveća oko 20.000 puta pa i više.

OTPORNOST VIRUSA DJEČJE PARALIZE

Izazivač dječje paralize, iako neobično sličan, veoma je otporan. Njega ne ubija lako ni obično dezinfekciono sredstvo, ni temperatura od 56 stepeni, koja u roku od pola časa, pa i znatno brže uništava većinu bakterija koji nemaju otporne oblike. Virus ne propada ni pod utjecajem temperature ispod nula stepeni, te se i u ledu može održati u životu. Svaki soj virusa dječje paralize pokazuje kao izazivač bolesti neku svoju naročitost. Dok jedan od njih izaziva oboljenje velikog broja lica te bolest uzima epidemičan karakter, druga dva izazivaju oboljenje znatno manjih razmjera. Sva tri dosad proučena soja razlikuju se još i u tome što ne izazivaju međusobni takozvani unakrsni imunitet — što oboljenja izazvano jednim sojem ne stvara istovremeno otpornost, imunitet, stvarnu zaštitu od oboljenja izazvanog virusima druga dva soja.

Od dječje paralize oboljevaju odrasli pa i stariji ljudi. Kod njih bolest protiče često još teže nego kod djece.

KOJI SU LJUDI NA KLONJENI POLIOMIELITU

Sklonost ka oboljenju od poliomielita nije kod ljudi svih rasa i stanovnika svih krajeva zemlje i u svakom doba godine podjednako velika. Pod našim podnebljem bolest počinje da se javlja u većim razmjerama krajem proljeća, a dostiže vrhunac sredinom ljeta — jula i augusta, da bi se s jeseni i zimi osjetno smanjila.

Uzročnici dječje paralize od inficiranih i oboljelih ljudi zadržavaju se više dana, pa čak i nekoliko nedjelja po izličenju. Zaradni virus prodire u čovjekovo tijelo najčešće kroz usta, unesen zagađenom hranom i vodom, odnosno prljavim rukama, sasvim slično kao što se prenose i druge zarazne klice — izazivači poznatih crijevnih infekcija, zaraznih prolijeva, tifusa, paratifusa, srdobolje i drugih. Izuzetno, virus se može prenijeti u čovjekovo tijelo i sitnim kapljicama sluzi iz bolesnikovog ždrijela, nosa i usta. Nije sigurno dokazano da virus može prodrijeti i kroz prividno zdravu čovjekovu kožu.

Kad prođe u organizam, virus se krvlju raznosi u sve organe, i zadržava u živčanom tkivu, osobito u kičmenoj moždini, izazivajući oštećenja čelija i živčanih vlakana koja iz njih izlaze i oživčavaju određene mišiće. Zbog toga dolazi kod ljudi inficiranih virusom poliomielita, do preosjetljivosti pojedinih dijelova tijela, zatim pareza i paraliza pojedinih mišića i čitavih udova.

KAKO SE VIRUS IZLUČUJE

Virus se iz čovjekovog tijela izlučuje najviše izmetom. On ne uginje odmah, već se izvjesno vrijeme održava u životu i raznim načinima dospjeva do drugih ljudi, bilo preko zagađene obuće ili zaprljanih ruku, bilo preko muha i drugih insekata koji padaju na životne namirnice i slično. Virus se može prenijeti i preko zarazne vode, u koju dospjevaju zarazni dijelci iz izlučevina organizama.

Međutim, iako je odavno poznat, poliomielit je još i danas u izvjesnim pojedinostima nedovoljno razjašnjen infektivna bolest. To prije svega važi za pojavu takozvanih neprimjetnih infekcija. — Šta su ustvari neprimjetne ili kako se u nauci nazivaju inaparentne infekcije? — upitali smo.

— To su stvarno infekcije, — odgovorio je akademik Todorović, — ali koje od sebe ne daju glasa nijednim upadljivim znakom bolesti po kome bi se one mogle lako primijetiti i otkriti.

Prema naučnim otkrićima, nesumnjivo je utvrđeno da čovjek može oboljeti i preboljeti dječju paralizu bez primjetnih znakova slabosti ili oduzetosti. I broj neprimjetnih infekcija je u pojedinim epidemijama različit. Na jednom bolesnika s ispoljenim znacima ima na stotinu, pa čak i na hiljadu i više inficiranih ljudi.

KAKO POSTIĆI USPJEŠNU ZAŠTITU

Akademik Todorović je na kraju istakao na koji bi se način prije svega u selima i zabačenijim krajevima, mogla postići uspješna zaštita. On je rekao:

— Uspješna zaštita može se po-

stići i izbjegavanjem bliskog dodira s bolesnicima i njihovim izlučevinama — ispljuvkom i izmetom. Ako bi se, recimo, bolesnikov izmet odmah dezinfekciono kretnim mlijekom, jačim rastvorom kalijum hipermangana ili kojim drugim moćnim dezinfekcionim sredstvom, moglo bi se postići da nijedan njegov zarazni dijelac ni posredno ni neposredno ne dopre u blizinu ljudi. U tom slučaju ne bi ni postojala opasnost da se bolest prenese i na okolinu.

Treba imati pred očima, dodao je profesor Todorović, i da slabo ishranjen, istrošen organizam, ili organizam izložen raznim nepovoljnim utjecajima, operacijama, dugom sunčanju, premorenim dugim pješaćenjem, plivanjem, veslanjem i sličnom pokazuje više sklonosti za oboljenje nego zdrav i odmoran organizam. Razumljivo je da će virusi mnogo lakše i brže prodrijeti u unutrašnjost tijela, ako već postoji kakvo oboljenje želuca i crijeva, jer ozlijeđena sluzokoža propušta virus mnogo lakše nego zdrava.

Lična higijena, osobito briga o čistoći ruku, o životnim namirnicama, o vodi za piće, zatim uništavanje muha i drugih insekata koji mogu da služe kao prenosioci virusa dječje paralize, također spadaju u potrebne i vrlo efikasne zaštitne mjere, — završio je izjavu akademik dr. Kosta Todorović.

A. M.

MOGLÓ SE I RANJE

U Primoštenu je 26. VIII, o. g. održan šahovski meč između Primoštena i Prhova (Bilini). Ovaj susret je završio uvjerljivom pobjedom gostiju sa 7:1. Meč je pobudio interes kod mnogih mještana. Jedna i druga momčad pokazala je smisao za igru, a naročito važi za goste, koji su pobječili tako velikim omjerom.

Istoga dana održana je vaterpolo utakmica između Rogoznice i Primoštena. Susret je završio pobjedom gostiju sa 2:1. Ovi susreti su značajni za razvijanje sportskih i prijateljskih veza među omladinom dvaju ili više sela. Nemamo sredstava da napravimo nogometno igralište, igralista za odbojku i košarku, ali nam se pruža mogućnost da organiziramo razne igre na vodi.

J. Bolanča

PASULJ DUG 60 cm

U Devrskama, u bašti Pokrajac Dure, izrastao je pasulj visine 60 cm s oko 40 zrna.

On je ovu vrstu pasulja počeo da njeguje tek ove godine, te ga namjerava izložiti na jednoj od poljoprivrednih izložbi. (B. P.)

Povodom 14-godišnjice JRM

Do gadanja je ostalo još dosta vremena. A žurba se neka osećala kao da će sutra. Motor što daje rasvetu je još prije jedan sat prestao da radi, te kraljevski neravnometri plamteći ližu cilindrično suženo staklo petrolejke

Pred sobom su imali svežnjeve starih zapisnika sa gadanja i brižljivo prebirali svaku reč, podvlačili, ponovno listali i hvatali beleške.

— Da li ste dobro proučili? — pitanje je bilo upućeno komandantu.

— Već više od mesec dana radimo.

— Znam, radi se stalno, preko cele godine, nego kako stoji s posebnim pripremanjem?

— Prošlo je već mesec dana kako se intenzivno radi, a to je osjetio svaki mornar. Opet su nešto zapisali, okretali stranice jedne male sive knjige i proračunavali još koliko sedmica ostaje i upoređivali s onim beleškama što su bile kratko ispisane. Činilo se, malo je vremena preostalo!

Kada su novi mornari došli, stari otišli, nekako posle prošlogodišnjih gadanja — rad je počeo tako da je pred očima bilo novo gadanje.

Zašto artiljeraci baš toliko poretu na ta gadanja? Zašto je i onom puniocu sa četvrtog topa i komandiru baterije podjednako stalo da im gadanje uspe? Može o tome mnogo šotšta da se kaže. Ali se jedno uvek podvlači: to je moment i mesto gde se na najbolji i najrealniji način ocenjuje sveukupni rad obuke. Onih deset minuta više ili manje, što zavisi

KOD OBALNIH ARTILJERACA

kakvo je gadanje, dok se plutoni izbacuju — malo čudno zvuče kada se iz njih izvlači ocena obučenosti jedinice. Ali, bez obzira koliko je to čudno, u tom tako kratkom vremenskom roku sabijeno je sve ono što može dati ocenu: stepen bojne gotovosti baterije.

I one neprospavane noći nisu uzalud otišle, ni ona žurba mesecima ranije pre ovog dana. Jedan komandir odeljenja isarao je debelu svesku, prepisivajući iz pravila i kombinirajući iz glave raznorazne slučajeve kod korekture i dejstvenog gadanja. Jedan komandir odeljenja stalno je okupljao svoje mornare i opet stalno proveravao znanje, naročito

Dim, plutoni, more, grmljavina, ga opet tihi i tako naizmenično... Nekima se činilo da je ovo sve tako kratko trajalo, a onima pored topa kao da je vreme stajalo.

Dnevno gadanje bilo je odlično. — Zello bih da se ovo ponovi noću, a uveren sam da ste u stanju da to učinite — rekao je komandant i dodao još nekoliko poh-

valnih reči, a zatim otišao.

Gusti mlaz reflektora parao je tamo. I nije dugo prošlo, meta je postala vidljiva. Svetlosni snop bi s vremena na vreme nestajao u mraku i opet se pojavljivao negde niže od položaja. Radista sa broda javio je o padu plutona i to je sve ono što su kontrolisali gadanje veselilo. Noć je bila tamna, neprozirna, bez mesečine, a gadanje je bilo odlično.

Komandant je pohvalio sve, a prolazeći pored reflektoraca istakao da su odlično radili. A šta bi bilo da je samo neka svećica, ugljen ili kakav spoj zatajio, a kako je to malenkost, i to veoma moguća, prema sveukupnoj obuci ove baterije. Da se makar što desilo od tih sitnica, gadanje bi bilo ispalno mnogo slabije, pa makar najbolje nisandžije upravljale krst končica dole na vodenu liniju i komandni most, a topove posluživali ljudi kojima je to deseto, a ne prvo gadanje.

Ali, to se nije desilo zato što se na te sitnice mislilo nekoliko meseci ranije. Prošla godina se nije ponovila.

Izvući najboljeg, kada su svi odlični radili, nije možda bilo toliko teško, koliko to da li je bilo uopšte korisno tražiti najboljeg. Pa ipak se nije ostalo bez toga. Komandir odeljenja Ibro Čupina i razvodnik Jagoš Colović otišli su na nagradno osustvo.

— Ne znači da ga i drugi nisu zaslužili — rekao je komandir — ali ako je neko treba da dobije ovo priznanje, a to je moralo da bude, onda su ga oni prvi zaslužili. Radili su najbolje.

(©Cvar Jadrana)

Kupalište Jadrija

Uzurpacije šumskog zemljišta nanose veliku štetu privredi

Na području sela Vrsno događa se možda svakako jedan izuzetak između 820 sela koliko ih ima na području Dalmacije. Stanovništvo ovog sela razdijelilo je između sebe preko 70 ha šumsko-pašnjačkog zemljišta, koje je dodijeljeno poljoprivredi na upravljanje, kao pašnjačke površine. Pored toga, ono je zahvatilo i neke površine šumskog zemljišta koje se nalaze pod neposrednom upravom Sumarije, a osim toga i sporno područje između sela Vrsno i Grebaštica, koje je zapravo izvodjeno i određeno za šumsku zabranu radi obnove zapuštenih šuma.

Vrsno je već od ranijeg poznato po čestim uzurpacijama i dugotrajnim parnicama s organima upravljanja sa šumskim površinama.

Ovdje je, na primjer, samo Ante Nakić Matin uzurpirao preko 8.000 m² dobrog šumskog zemljišta, koje je sebi prisvojio i pretvorio djelomično u druge vrste kultura. O ovome slučaju sa uzurpantima iz Vrsnog vodena je dugogodišnja procedura da se ova i mnoge druge uzurpacije u Vrsnom likvidiraju u korist općenarodnog zemljišnog fonda, odakle su otrgnute, ali ovo ne samo što nije okončano, već se na već postojeće uzurpacije nastavljaju druge i to u znatno povećanom opsegu. Tako, na primjer, imenovanom Nakiću, pored prisvojenih 8.000 m² šumskog zemljišta, sada je ponovo dodijeljeno drugih 2.600 m² također iz općenarodnog šumskog zemljišnog fonda odnosno pašnjačkih površina. U sela

je formirana komisija, koja vrši razdiobu državnog zemljišta među privatne seljake odnosno pojedina domaćinstva. Od ove razdiobe izuzeti su samo dvojica od domaćinstava sela Vrsno, a iz kojih razloga to mi točno nije poznato. Raspodjelom šumskog zemljišta, koje se nalazi pod upravom Sumarije ne samo što će odgovorna lica doći u sukob s imperativom Zakona o šumama, već ovim činom dovedeno je do zaoštrene situacije odnosa između sela Vrsno i Grebaštica radi nejasnih granicih meda.

Parcelacija tih 70 ha šumskog zemljišta odnosno pašnjačkih površina razdijeljena je u stvari na preko 350 dijelova, tako da je svaki stanovnik dobio po 5 parcela određenih dimenzija.

Isto tako prema podacima sa terena seljaci Vrsnog pripremaju

se da raspodijele i druge šumske površine, i to tako da se svakom domaćinstvu dodijeli po daljnjih 5 ha šumskog zemljišta i time tobože da bi se »odijelili« od Grebaštica.

Dosadašnjem razdiobom Vrsno je znatno smanjilo ne samo svoje šumske površine nego i pašnjačke i ovime je dovedeno u pitanje ne samo unaprjednje i poboljšanje kvaliteta stočnog fonda, nego i pitanje održavanja i sadašnjeg, jer izgleda da Vrsnom druga sela ne će dozvoljavati ispašu na njihovim pašnjačkim površinama. Sve su to momenti o kojima mjerodavni treba da povedu računa i to dok još nije kasno. Primjer sela Vrsno, kako izgleda, već dosad nije ostao usamljen. Saznaje se, da se vrše slične »pripreme« i u ostalim susjednim selima. (R. Č.)

Sljudima u klancu

Autobus je išao u električnu centralu »Miljacka«. Providan, sličan staklenom balonu, on se lagano valjao po spiralnoj brdovitoj cesti. Počeo se spuštati sumrak. Na prozorskim staklima odražavali su se cementni električni stubovi, usamljeno dirveće kosmatu zbog sumraka i crne gromade stijena. A u nebu usred guste modrikasto-plavkaste boje oprastajući se sa nevidljivim suncem ponosno je sjveljucalo zaokrugljeni vrh planine Promina. Praveći široki krug kroz zeleno more prominskih vinograda cesta se odjednom počela naglo survavati u cikcak liniji gubeći se u kanjonu rijeke Krke. Svijetlo je plantjelo u klancu zvijezdanim sjajem, treperilo je i na udaljenim brežuljcima i kao kad bi proljetnom vodom ispirao drago kamenje ono je blještilo i po okolnim selima.

»Hej, pogledajte ovo, pogledajte: bezbrojno svijetlo. Kao da su zvijezde pale na zemlju«, javila se iz mog sjedišta crnomanjasta djevojka. Autobus je uskoro nestao u mračnom kanjonu. Moj svijetling, Bilčar čitavim putem je zamisljeno čitavo, ali kad se na prozoru našeg autobusa pojavila glatka površina rijeke Krke, on se polako okrenuo prema meni i sa glasom u kojem se osjećalo neskriveno zadovoljstvo rekao je: »Zlatna Krkina voda!« Svi su u autobusu razumljivi značenje te rečenice. »Eno centrale!« — ponovno se javi crnomanjasta žurno provlačeći glavu kroz prozorsko okno. Uskoro kočnice zadržtaše, autobus se naglo stresao, i zatim umirio.

Hodajući po dombastom terenu putem do centrale ing. Bilčar nam je ispričao historiju velikih stremljenja, historiju iskorištavanja Krkinih voda.

Uskoro su nam se pridružili i ostali radnici iz centrale. »Pogledajte kako je gospodarstvo kod nas, reče Ivica Bračić, najstariji radnik u centrali. Rodio se 1919. g. u Puljanima. Dugo se skitao po svijetu i na kraju se opet vratio, na rodnu obalu rijeke Krke Završio je električarski zanat, i evo već 10 godina radi na hidroelektričnoj stanici. Bračić govori brzo i bez pradaha želeći da ne ispusti ni jedan detalj.

Na vrhu u stijeni nalazi se naš gradić. Podigli smo ga mi sami iz mjesnog materijala. Kamenje je iz klanca i pijesak iz rijeke. I sve je u redu«.

Zaista, poviše centrale u samoj stijeni put orlovskog gnijezda šćučurilo se malo naselje stanovnika centrale. Iz jedne zgrade na stije-

ni muklo odjekivao zujanje kompresora. Ušli smo u veliku halu centrale. Prigušeno zuje generatori i u ritmu podrhtavaju od naprezanja. U centrali se nalazi samo jedan dežurni. Gdje god pogledaš, zelene, crvene, i žute očiće — električna signalizacija. Dežurni sjedi na komandnom mostu i laganim dodirima ruke regulira struju u najudaljenije krajeve. Tu se, dakle, na ovom mjestu radaju bezbrojna svijetla, koja osvijetljavaju bezimene puteve, sela i gradove Dalmacije. Tu se radi da svijetlo hiljadu puta svjetlije od tinjave seljačke luči i petrolejke. Poslije razgledanja centrale popeli smo se strmin stepeništem u naselje. Već se potpuno smrklo. Čuje se samo, kako gogolji voda u klancu. Mi smo sanjali nad strminom klanca i šutke smo posmatrali daleko prema horizontu svuda, gdje su se protzrali zmijoliki dalekovodi kristalne krijesnice kako treperu pod zvijezdanim nebom ljetne noći.

Čedo Šolaja

POGINUO USLIJED PREVRTANJA KAMIONA

Nedavno je nesretnim slučajem poginuo 56-godišnji Subašić Stevan pok. Nikole, rodom iz Bribira. On se tako dana nalazio u posjeti svojim rođacima u Bratiškovcima. Istog dana nalazio se je i kamion Zadrugina magazina iz Bos. Grahova, koji je tovario rakiju u vino za Ugošiteljsko poduzeće u B. Grahovu. Tom prilikom on je zamolio da ga prebace do Bribira. Međutim, kako nije bilo mjesta u kabini, sjeo je između bačava. Nedaleko Bratiškova nastao je kvar na kamionu, koji je svom snagom udario u zid, a potom se prevrnuo. Nesretni Stevan našao se između prostih bačava i na mjestu ostao mrtav. On je iz sebe ostavio devetoro djece. Pričinjena šteta čijeni se na oko Dn. 600.000. (B. P.)

SAMOUBISTVO 16-GODIŠNJE DJEVOJKE

Prije šest dana nestala je iz kuće 16-godišnja Novaković Rosa Milanova, rodom iz sela Bjelina općine Benkovac. Bila je nastanjena u Kistanjama. Njezini roditelji i rodbina zabrinuli su se kada su opazili da se Rosa ne vraća kući. Pokušali su da je pu tem prijatelja i rodbine pronađu ali im nije uspjelo.

Postoji sumnja da je ona izvršila samoubistvo utapljanjem u rijeku Krku. (B. P.)

Sa jednog borbenog zadatka

Šibenik kroz tjedan

KINEMATOGRAFI

TESLA: premijera američkog filma u bojama — UKROČENA GOROPAD — Dodatak: Filmske novosti br. 34. (do 8. IX.) Premijera američkog filma — PROVINCIJALKA — Dodatak: Filmske novosti br. 35. (9. do 13. IX.)

SLOBODA: premijera francuskog filma — STEPENICE ZA POSLUGU — (do 8. IX.) Premijera američkog filma — IZGUBLJENI SIN — (9.—12. IX.)

DEŽURNE LJEKARNE

Do 8. IX. — II. narodna ljekarna — Ulica bratstva i jedinstva. Od 8.—12. IX. — I. narodna ljekarna — Ulica Božidara Petranovića.

IZ MATIČNIH UREDA

Šibenik

RODENI

Marijan, sin Ivana i Terezije Mrša; Goran, sin Paške i Marice Slavica; Zeljko, sin Milana i Estere Čanković; Redina, kći Sima i Marije Curavić; Nikola, sin Jose i Zorke Perišić; Jasminka, kći Karmenke Perišić; Kuzma, sin Stjepana i Mirjane Guša; Mile, sin Brajković Milene rod. Radović; Boško, sin Aleksandra i Smiljanke Lučev; Nenad, sin Marinka i Dragice Stošić; Ante, sin Josipa i Ane Tomas; Milenko, sin Jovana i Marije Milović; Desanka, kći Stipe i Marije Lacmanović; Josip, sin Ante i Marije Olivari; Zravor, sin Duje i Marije Plenča; Branko, sin Miha i Ljubice Vrljević; Katica, kći Frane i Dume Mrša.

VJENČANI

Kovanceljević Slavko, kovač — Lakoš Marija, domaćica; Davidović Dragan, mehaničar — Ninić Kata, domaćica; Karadžole Josip, brod. tehničar — Ninić Marija, domaćica; Jakšić Drago, trg. pomoćnik — Jakšić Milena, domaćica; Skugor Marko, radnik — Gulić, Zorka, domaćica i Pekas Mile, radnik — Knežić Janja, domaćica.

UMRLI

Mileta Mate p. Ive, star 83 god.; Boban Ante pok. Franc, star 69 god.; Milovac Krešo pok. Krste, star 31 god.; Guša Kuzma Stjepana, star 1 dan; Bego Ratko Josipa, star 1 god.; Čala Marica ud. Vice, stara 87 god. i Bačić Marica Antina, stara 2 mj.

Junački podvizi partizanskog kurira

Posljednji susret

Listajući stranice naše revolucionarne povijesti nailazimo na pojedince koji zauzimaju vidna mjesta. Nehotice ih otkrivamo ne izuzimajući ni one, čija su bezimena djela upotpunila to povijesno razdoblje.

Jedan od mnogih čije ime tada nije bilo nigdje upisano, a čija djela su ostala vječna bio je Mile Jurković-Cobanov. Od prvih dana okupacije, kada se fašistička kampanja usudila zabosti svoju oštricu u grudi našeg naroda, Komunistička partija izdvojila je iz svojih redova nekoliko omladinaca među kojima i Milu.

Kao kurir mnoge je grupe vođio uspješno poznajući gotovo svako selo, tko se u njemu nalazi, imade li ili koliki je broj neprijateljskih vojnika i t. d. Neumoran u svojim traganjima, nekad za oblačnih noći pronalazio je točno stazu kojom je trebalo proći. Mnogi su bili uvjerenja da taj mladić nije nikad spavao, uvijek veselo i ozbiljan u izvjesnim časovima imponirao je svakom surborcu. Uživao je veliko povjerenje među svima i zadatke, koji su mu namećali ozbiljnost, savladavao je sa lakoćom.

Poznao je u svakom selu pse koji su se javljali svojim lavezom kad bi prolazili novodošli borci. On je u jednoj noći znao prevaliti po trideset kilometara bez naročitog umora. 1942. godine, jedne noći mjeseca kolovoza, grupa od devet partizana, koja je tek stigla iz Šibenika, odmarala se na Moseću. Prema obavještanju sa Muća, u tamošnjoj žandarskoj kasarni nastalo je komešanje. Jedan manji dio htio se predati partizanima. Međutim, u Muću se tada nalazio pop mladih godina, izraziti ustaški poglavica, koji je svima diktirao. Čak štaviše on je često sa propovjedaonice prijetio pištoljem partizanskim podanicima. U to vrijeme partizanski odredi bili su nešto podalje od Muća, Me-

gradska kronika

Poboljšan kvalitet pokušstva

Prodaja pokušstva u našem gradu pokazuje stalan porast kroz zadnje tri godine. Tako smo imali kroz te godine sljedeći promet:

1953.	1954.	1955.
76,234	102,675	138,605

Tom povećanju prometa pogodovao je uglavnom veći i bolji izbor pokušstva. U ovom artiklu smo imali situaciju, da su neke vanjske tvornice otvorile tokom 1954. godine svoja prodavaonica, kao što su to učinile tvornica «Napredak» Novi Sad i «Marinković» — Osijek. Pojavom više prodavača na tržištu poboljšana je kvaliteta i kvantiteta, tako da je Šibenik u pogledu tog artikla predstavljao jedan od najnaprednije gradova na našem primorju.

Uprkos tome, prodaji pokušstva bi se moglo ipak nešto primijetiti. U prometu pokušstvom prije rata vladao je običaj, da se neki dijelovi komadnog pokušstva, kao na pr. federu za madracu (suste) ne dobivaju iz vani, nego da se to izrađuje u samom Šibeniku.

Prema dobivenim podacima od trgovačke mreže, tokom 1955. godine prodalo se je u prodavaonicama pokušstva federa za madracu komada 1.861 po prosječnoj cijeni od dinara 9.500 po komadu. Da su te suste bile izrađene u Šibeniku, moglo je biti zaposleno 10 radnika, a što bi izazvalo i pojeftinjenje tog artikla.

Ako se predvidi proizvodnja od oko 2000 komada federa, što je vjerojatno, jer su se izvjesne količine izrađivale i kod obrtnika, tada će potrošači ostvariti uštede: na 2000 komada Din 1,040.000.

U buduću bi trebalo razmisliti o tome, da se u Šibeniku otvori jedna radionica, koja bi izrađivala razno komadno pokušstvo.

U komadno pokušstvo ubrajamo samo: kuhinjske stolove, sjedalice, naslonjače i t. d., a nisu ubrojena sljedeća komadna pokušstva: daske za pranje robe,

stalaže za kuhinju, stalaže za knjige, stolovi za kuhinju u većem izboru, banci za vodu, sanduci za drva i ugali, prozorske vješalice i t. d.

Kako ovaj problem riješiti? Evo prijedloga: U Zlarinu posluje stolarska radionica Polj. zadruga. Osim te radionice, posluje u gradu Stolarsko poduzeće i Drvodjelska zadruga. Trebali bi ovi pogoni unutar svoje organizacije uspostaviti odjeljenja za izradu komadnog i garniturnog pokušstva, pa bi se radi prodaje tih proizvoda trebali povezati sa gradskom trgovinskom mrežom, koja bi prema ugovoru i utanačenju preuzimala izradena predmete.

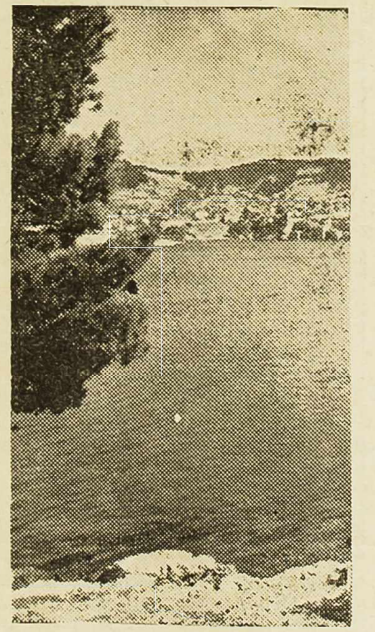
Svaki osmi građanin uzima dnevni list

Stampa je oduvijek, a pogotovo danas u našem socijalističkom društvu jedan od važnih elemenata društveno-političkog života radnih ljudi. Naše čitaoce će vjerovatno zanimati što se od štampe sve čita u Šibeniku. Prvo mjesto zauzimaju dnevni listovi »Vjesnik«, »Borba«, »Politika«, »Slobodna Dalmacija« i drugi. »Vjesnik« se proda 1535 komada, »Borba« 746, »Politika« 130, »Slobodna Dalmacija« 130, »Narodnog lista« 16, »Nove Makedonije« 10 i t. d.

Od tjednika najčitaniji je »Vjesnik u srijedu« sa 3034 primjerka, zatim »Šibenski list« oko 1000, »Globus« 500, »Glas rada« 146, »NEN« 70, »Narodna Armija« 10, »Crvena zvezda« 26 primjeraka i t. d. Od ilustriranih časopisa najbrojnije je zastupljen »Svet« sa 250 primjeraka, zatim »Praktična žena« 120, »Naša moda« 60, »Duga« 40, »Republika« 32, »Front«, »Panorama« i »Revija« svaki sa po 20 primjeraka. Od zabavnih listova najviše se čita »Plavi vjesnik« 400 primjeraka, »Politik zabavnik« 280, »Otkrića« 280, »300 čuda« 250 i »Džepni magazin« 250 primjeraka, »Filmski vjesnik« najčitaniji od filmske štampe. On je zastupljen sa 300 primjeraka, »Novela film« 250 i »Filmski svet« 105 primjeraka.

Od humorističkih listova najviše se traži »Bobi« 100 komada, »Humor« 50, »Jež« 40 i »Kerempuh« 20. Raznih stručnih listova tjedno se proda oko 150 komada. Omladinska štampa zastupljena je sa svoja dva lista: »Omladina« 155 i »Novine mladih« 30 primjeraka.

Od ostalih listova najviše se čita »Naša zajednica« 138 primjeraka, »Invalidski list« 62, »Glas penzionera« 30, »Džepna križaljka« 220 primjeraka i t. d.

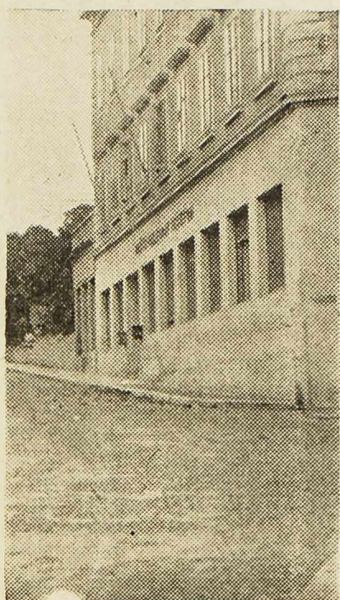

SA TRŽNICE

Posljednjih dana cijene na tržištu kretale su se ovako: rajčice su se prodavale po 24 dinara kilogram, paprika 40, mrkva 60, krumpir 18, kapula 40, jabuke 48, limuni 300, kruška 54, grožđe 60—80, breskve 60 (u državnom sektoru) i jaja 15 dinara komad.

PONOVO HAJKA NA LISICE

I ove nedjelje je šibensko lovačko društvo organiziralo hajku na lisice u predjelu Oblič-Umina. Ubijena je jedna lisica, dok su četiri pobjegle uslijed nepažnje nekog lovca. Sljedeće nedjelje društvo će ponoviti hajku u istom predjelu.

Iz staroga Šibenika

Boravak Gaja i Vuka 1841. g.

17. svibnja 1841. došli su kolima preko Like u Obrovac i odmah prosljedili u Zadar: voda Ilirskog pokreta Ljudevit Gaj sa profesorom jezikoslovcem Antunom Mažuranićem (bratom pjesnika »Smrti Čengić-age«), te proslavljeni borac za narodni književni jezik Vuk Stefanović Karadžić sa ruskim slavistima Dimitrijem Kneževićem i Nikolajom Nadždom. Put je svu petoricu vodio na Cetinje, pjesniku »Gorskog vijenca« Njegošu, ali posjeta ovome nikako nije bila i jedini cilj njihovog napornog putovanja: poručiti proučavanja jezika naroda, književnih spomenika, Gaju a sigurno i Vuku bilo je stalo da probude zaspalu narodnu svijest. To je osjetila i austrijska vlast u Zadru, pa su 24. svibnja Direkcija policije, a 2. lipnja i Gubernijalno predsjedništvo naredili područnim organima vlasti da pazno prate kretanje ovih »stranaca« i o njemu izvijeste.

Tako je i šef političke vlasti u Šibeniku Karlo Natali došao u priliku da svom starješini, okružnom poglavaru u Zadru, pošalje dva izvještaja o boravku Gaja, Vuka i drugova u Šibeniku, prilično škrt, jer i gosti i njihovi šibenski domaćini i prijatelji nisu bili voljni da austrijskom policajcu i njegovim doušnicima kažu što su razgovarali i radili.

U izvještaju od 17. lipnja, Br. 146, Natali izvješćuje da su oko 22. svibnja Vuk, Nadeždin i Knežević došli u Šibenik kolima iz Zadra. Kod gradskih vrata dočekao ih je u Šibeniku nastanjeni penzioner, savjetnik ruskog dvora Pavković, »koga inače skoro nikad nije vidjeti na toj strani«. Pozdravili su se »kao stari znanci«, i on ih je odmah poveo svojoj kući na ručak. Vuk je odmah propitao za Špira Popovića, pa su u društvu s ovim razgledali grad.

Konakovali su kod nekog Raškovića, koga im je Pavković našao. Natali je zapisao njihovu izjavu da je »svrha njihovog putovanja« sabiranje podataka te štampanih i neštampanih djela o povijesti a osobito o književnosti ilirskoj». U zoru sljedećeg dana krenuli su put Trogira.

Gaj i Mažuranić došli su u Šibenik 22. svibnja parobrodom iz Zadra. Imali su sa sobom preporučena pisma za pokojnog administratora eparhije Trkulju, komandanta mjesto Weydenhausa i Špira Popovića, »žarkog revnitelja ilirske književnosti«, kome je Gaj dao nekoliko primjeraka Stooove pjesme »Poziv u kolo ilirsko«, koja — piše Natali — »ne predstavlja novost, u ovom kraju, jer je već prošle godine objavljena u »Danici ilirskoj«, koja se ovdje prima«. Obojica su otisla kod ljekarnika Cirkovića, Bokelja, i sutradan prosljedili put južne Dalmacije.

Na povratku, u Šibenik se svratio samo Gaj. Vuk i njegovo društvo vratili su se preko Drniša i Knina ranije, a Gaja je Mažuranićeva bolest zadržala u Dubrovniku.

O drugom Gajevu boravku u Šibeniku Natali je podnio izvještaj 3. srpnja, pod Br. 159. Gaj je doputovao 30. lipnja parobrodom i sastao se i opet s Popovićem. Ovog je puta posjetio i Natalija, pa mu se pohvalio da je sakupio mnogo djela i spisa koji se odnose na slavensku knjigu. Pričao mu je o svom nedavnom boravku u Rusiji, te mu se jadao da su više uspjeha od njega imali ruski slavisti, profesori Preis i Sreznjevski, kod sakupljanja književnih spomenika po Dalmaciji, jer raspolazu većim materijalnim sredstvima.

Gaj je sljedećeg dana krenuo parobrodom put Rijeke.

Dva udarca groma u šibenski Kaštel

Od drevne šibenske »gradine sv. Mihovila«, podignute pred deset i više vijekova na mjestu sadašnjeg Kaštela, jedva da je i koji kamen ostao. Opetovano su je rušili Mlečani, ali je ni stari Šibenčani nisu voljeli, jer je oličavala vlast feudalca. Stoga su tražili njezino rušenje, i to su znali i postignuti.

Na mjesto nje, prosto sagrađene od drvla i kamena, Mlečani su u XV. vijeku sagradili novu, opskrbbili je topovima i stavili u nju jaku posadu. Ta tvrđava i danas je tu, na stromoj litici, još uvijek lijepa, ali ipak ne onakva kakva je bila sredinom XVII. vijeka. Teško su je, naime, oštetila dva udarca groma.

U noći od 14. na 15. veljače 1663. udario je grom u barutanu Kaštela. Iako nastali požar nije zahvatio prostoriju u kojoj se nalazila municija — odijeljenu prostim, ali dvostrukim jakim vratima — kamenje i vatra koja je zahvatila grad uništili su skoro trećinu ovoga. Porod kastelana, poginule su 43 osobe, među njima i nekoliko žena.

Kaštel je popravljen, ali je 21. kolovoza 1752. i opet grom udario u barutanu. Kamenje je letjelo na Dolac, gornji dio grada i na samu zgradu Vijećnice. Pod ruševinama — neke u Docu i danas stoje — našlo je smrt više ljudi, žena i djece.

Kaštel je i sada popravljen, ali

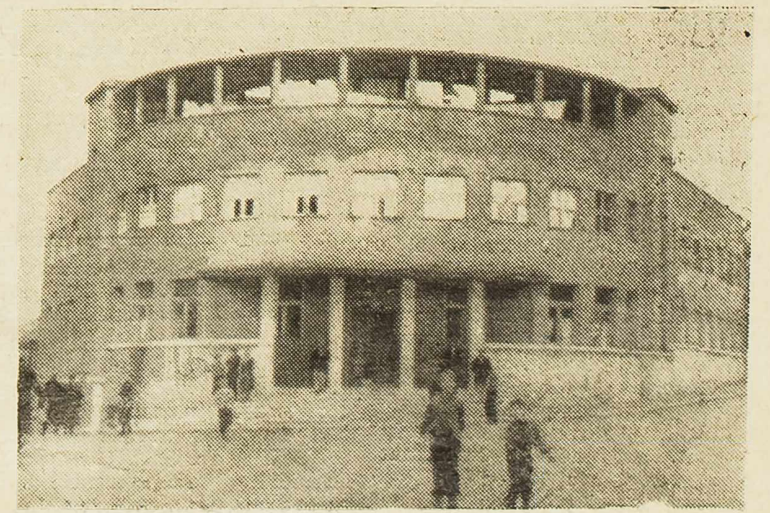
više nije imao one važnosti, jer su Turci izagnati iz Dalmacije, pa mletačka vlast, koja se i sama približavala svom kraju, nije imala interesa da na nj troši.

Jedna tuča 1623. g.

4. travnja 1623. dominikovski lajik fra Pacifik išao je po gradu proserći »limozinu«, zvanu »tovaglioli«. Kad je zakucao na vrata Šimuna Saracenovog, ovaj mu reče: »Hajde Franjci Jakšić, neka ti ona dade!« A lajik, kome, uzgred budi rečeno, nije baš s pravom dano ime Mirko, će mu odmah: »Tebi neka dade Markovička!« (Očigledno, dobro su se poznavali!) Razjareni Šimun potrča, sa debelom štapinom u ruci, za lajikom sve do onkve sv. Spasa (današnje pravoslavne), mlateći ga i fra Pacifik bi se slabo bio proveo da nije bilo Tome Kosirića, koji je goropadnog Saracena uspio odstraniti.

Sav obliven krvlju, zavezane glave, obavijenih ruku, lajik Pacifik smjerno je stao pred biskupa Viocka Arrigonija i ispričovao mu slučaj. Strogi biskup, i sam dominikovac, dao je da se o tome napravi zapisnik pa »karte pošalju naprid«. Sa kakvim rezultatom, nije poznato.

B. D.

Šibenik: Dom narodnog zdravlja

Iz sportskog života

Poslije veslačkog šampionata Evrope na Bledu

Pripreme stranih ekipa neka nam posluže kao primjer za buduću

U nedjelju navečer, završen je posljednji svečani dio veslačkog šampionata Evrope. U velikoj dvorani kavane »Kasino«, pred veslačima i nacionalnim rukovodstvom, predsjednik FISE, čestitao je pobjedničkim ekipama, zahvalio domaćinu na gostoljubivom prijemu i na potpuno uspješnoj organizaciji šampionata, pozivajući sve ponovo na 47. veslački šampionat, koji se dogodine održava u Njemačkoj.

Dva dana, na bledskom jezeru, za čudo, uih dana opasjanim sunčanim zrakama se kopija za prečisti, da bi za najmanje dana u nedjelju, na finalnim takmičenjima na pobjedničkim jarbolima završale zastave pobjednika.

Na pobjedničkim jarbolima, u svakoj veslačkoj disciplini, borba se vodila do posljednjeg dijela snage. Prvog dana po svojoj vrijednosti i snazi odvojile su se nacionalne ekipe, za koje se moglo utvrditi, da će voditi presudnu riječ i na finalnim takmičenjima. Poslije drugog predakmičenja u subotu, za finalne borbe odvojilo se i preostali dio ekipa, koje su prvog dana prepustile prvenstvo najboljima. U subotu navečer finalisti su bili poznati, krug najboljih bio je izabran. Pokusaj, da se od veslačkih stručnjaka dobije prognoza, bio je uzaludan, snage su bile toliko izjednačene, da su samo najstabilniji ili najneupucaniji davali prednost jednome ili drugome.

Jugoslavenski gledaoci, pratili su finalna takmičenja bez druckerskog zanosu, jer osim Vlačića, više nismo imali što dobiti ili izgubiti, pratili su takmičenja više manje nezainteresirani, ali ushićeni veslačkom borbom drugima nacija.

Od naših, Vlačić, kao jedini predstavnik uspio se tek drugog dana probiti do finala. U ostalim disciplinama, ruku na srce, pobijedili su nas bolji, iako su naši veslači za bolji plasman dali i posljednjim atom svoje snage.

U subotu, na predtakmičenjima, naš četverac sa kormilarom vodio je dio pruge, da bi na kraju za više od dužine čamca zaostao za SSSR. Dvojac bez kormilara, počeo je punom snagom, bio prvi do 1.300 metara, ali dalje nije se mogao odhrvati naletima Danaca i Madara, koji su iskustvom i boljom kondicijom, na zadnjim dijonci pruge lako prešli naše veslače. Vlačić u skifu sigurno je pobijedio. Dvojac sa kormilarom nije dorastao izvežbanim Madarcima, SSSR i Francuskog. Velike nade polagale su se u četverac bez kormilara, vjerovalo se u tradiciju. U ovoj disciplini naši veslači najbolje su prolazili na šampionatima, a jednom na olimpijadi došli su do zlatne medalje. Međutim, bolje od trećeg mjesta nije bilo moguće postići. Dvojac na parice nije mnogo ni obećavao. Osmerac, prvog dana bio je pobjednik od finalista Italije i prvaka šampionata ČSR, a drugi dan ponovno od Francuskog, drugoplasiran na finalu. Ova činjenica može da opravda samo dio našeg neuspjeha.

Općenito, uzroci neuspjeha su mnogo dublji i traže temeljitiju analizu a ne pokrivanje pred snagom jačeg. Armovi na finalnim takmičenjima, u pravom smislu predstavljali su elitu evropskog sporta. Puna kondicija i borbenost do kraja, najveća je odlika, u stručnom pogledu ovih veslača najveće klase.

Finci, prvaci u četvercu s kormilarom, do šampionata na Bledu a i u sportskom svijetu gotovo nezapaženi, u klasičnom stilu a u najjačoj konkurenciji pobijedili su renomirane protivnike. U dvojcu bez kormilara, lanjski šampion SSSR, i ove godine sigurno je obranio naslov prvaka. Borba skifova, pružila je posebno uživanje. Naš Vlačić htio je u prvoj polovini da osigura pobjedu, u početku velikim brojem zaveslaja predvodio je trku da bi u drugoj polovini, već prilično izmoren, najprije prepustio vodstvo Nijemcu, a zatim »nedostizivom« Ivanovu. Ovaj mladi veslač svjež i čisto, navedenim finišom u zadnjih 200 metara prešao je Nijemca i prošlogodišnjeg prvaka Kočerku, da bi za svoju zemlju osvojio još jednu zlatnu medalju. Interesantno je, da je ovaj 18-godišnjak već u ovoj sezoni pobijedio tri evropska šampiona, Vlačića, Kočerku i svoga zemljaka Čukalova. U dvojcu s kormilarom, Nijemci su sigurno za dužinu čamca pobijedili Svicarce, lanjske prvake. U četvercu bez kormilara, talijanski arm (Motto Guzza), bio je jedini pretkazani favorit ovog šampionata. Ovi mladići savršene uzrast i fizičke kondicije, predstavili su se kao najsavršeniji arm šampionata i pobrali najveća priznanja i simpatije. U dvojcu na parice SSSR nije imao takmaca, od prvog zaveslaja do kraja sigurno su vodili trku. Trka u osmercima, kako je nazivlju trka godine, odraz je najvećeg veslačkog dostignuća. Sest vrhunskih nacija u veslanju, poredani na startu očekujući znak za start, poletjeli su kao munje izmjenjujući poredak do kraja snažnim zaveslajima, odmjerenom ritmičkom, u savršenom stilu borili su se do cilja, da bi tek u zadnjim metrima ČSR odlučio pobjedu u svoju korist i prošao prvi kroz cilj. Izjednačenost ovih armova ogleda se u krajnjem poretku, u razmaku od pola dužine svi armovi presli su kroz cilj, da bi tek fotografija mogla utvrditi konačni poredak. Trka osmeraca ostal će nezaboravna u analizama veslačkog sporta. Čehoslovaci ponosni na svoju pobjedu, odusevljeno su odzdravljali pozdravima gledalaca.

Još mnogo toga u ovogodišnjim pripremanama za šampionat bilo je promašeno, a što je također, iako djelomično uslovljavalo neuspjeh. Sistem logorovanja na Bledu, iako je logorovanje trebalo da bude posljednja i najznačajnija priprema za šampionat, iz niza razloga nije bio uspješan. Načinu ishrane veslača, treningu, briga nad veslačima moglo bi se u mnogočem prigovoriti, ali ostavljamo veslačkim forumima, da i o ovom pitanju poberu korisna iskustva za buduću. (A.)

Uoči početka prvenstva I. nogometne zone U redovima „Šibenika“ : optimizam

Na igralištima u Zagrebu, Ljubljani, Rijeci, Šibeniku i Splitu u nedjelju započinje natjecanje u I. zonskoj nogometnoj ligi. Pored »Rijeke«, »Odrede«, »Ljubljane«, »Metalca«, »Splita«, »Tresnjevke« i »Šibenika« po prvi put u zonskom takmičenju sudjeluju varaždinski »Tekstilac«, zatim »Graficar« iz Zagreba, »Uljanik« iz Pule, »Turbina« iz Karlovca i »Jadran« iz Kaštel Sućurca. Na kraju takmičenja iz lige ispadaju dva najslabije plasirana kluba, dok će prvak sudjelovati u kvalifikacijama za ulazak u društvo najboljih klubova u zemlji.

U I. kolu se sastaju: Rijeka — Tresnjevka, Odred — Turbina, Graficar — Ljubljana, Metalac — Uljanik, Split — Tekstilac i Šibenik — Jadran.

Već puna dva mjeseca momčad »Šibenika« provodi sistematski trening. U tom razdoblju »Šibenik« je odigrao nekoliko prijateljskih susreta, a pored toga učestvovao je i u natjecanju za Jugocup. »Šibenik« je odigrao prijateljske susrete sa »Jadranom« (0:2, 4:1), »Dalmatincem« (6:3, 2:6), »Slavenom« (5:0), »Dinarom« (3:1) i »Zadrom« (9:0). U Jugocupu postigao je značajni uspjeh. Nakon zaslužene pobjede nad splitskom »Hajdukom«, »Šibenik« se uspio probiti u završnim borbama u kojima sudjeluje šesnaest klubova. Sve to učinilo je da je momčad »Šibenika« dostigla onu formu u kojoj se nalazi (ovog proljeća, kad je u jakoj konkurenciji vodila glavnu riječ u borbi za prvo mjesto u zoni. Momčad je uigrana i orna i sa mnogo optimizma očekuje prve susrete i dobar plasman na završetku natjecanja.

»Šibenik« raspolaže sa velikim brojem igrača. To su Bašić i Atraski (vratar), Erak, Supe, Jelenković, Tambača, Živković, Rak i Relja (braniti i srednji red), te Skugor, Friganović, Stošić, Tedling, Zorić, Bego i Đurić (navalni red). U drugom dijelu »Šibenika« će moći računati na Iljadicu kojemu kazna ističe polovinom prosinca, kao i na još nekoliko igrača iz juniorske ekipe. Već prvo kolo pokazat će koliko su se pojedine momčadi spremile za početak prvenstva. Isto tako u velikim interesom očekuje se start novolijepa, a posebno varaždinskog »Tekstilca« i karlovačkog »Turbine«. Na sva ta pitanja dobit ćemo odgovor već u nedjelju navečer. (J.)

»POLET« (Zablače) — »D. RONČEVIĆ« 4:2

U prijateljskoj nogometnoj utakmici NK »Polet« iz Zablača pobijedio je NK »Dane Rončević« sa 4:2 (3:1). Susret je odigran u Zablaču. Utakmici je prisustvovalo oko 250 gledalaca.

Najbolji kod »Poleta« bili su u obrani Matura i Ljubić, a u navali Grgas J. i Grgas V. Kod gostiju su se istakli Batinić i Živković.

Golove za NK »Polet« dao je V. Grgas 3 i Bilać, a za goste Čeko i Živković.

U prvom poluvremenu igra je bila uglavnom ravnoopravna, iako je »Polet« vodio sa 3:1.

U nastavku igra je bila življa i borbenija, dok se zadnjih 30 minuta igralo u polju gostiju.

SPORTSKA AKTIVNOST OMLADINE ĐAČKOG DOMA »RUŽA VUKMAN«

Omladinci đačkog doma »Ruža Vukman« gostovali su u Vodicama, gdje su odigrali nogometnu utakmicu sa juniorima »Prvoboraca«. Susret je završio pobjedom domaćih sa 7:1 (4:1). U drugoj utakmici koja je odigrana u Lovozovu sa juniorskom ekipom »Aluminija« omladinci iz Šibenika pobijedili su sa 4:3 (3:3). Kod pobjednika su se istakli F. Gulm i Piližota. (D. K.)

»ŠIBENIK« — »SLOGA« 9:0

U nedjelju je u Zadru odigrana nogometna utakmica između domaćih »Sloge« i »Šibenika«. Pobijedio je »Šibenik« sa 9:0. Zgoditke su postigli Skugor 5, Tedling 3 i Friganović. Gosti su tokom čitave utakmice bili u svakom pogledu superiorniji tim, te su asluženo pobijedili.

NASA PROGNOZA

Rijeka — Tresnjevka — pobjeda domaćina.
Odred — Turbina — pobjeda domaćina.
Graficar — Ljubljana — pobjeda gostiju ili neriješeno.
Metalac — Uljanik — pobjeda domaćina.
Split — Tekstilac — pobjeda domaćina.
Šibenik — Jadran — pobjeda domaćina.

»ŠIBENIK« — »SLOGA« 9:0

U nedjelju je u Zadru odigrana nogometna utakmica između domaćih »Sloge« i »Šibenika«. Pobijedio je »Šibenik« sa 9:0. Zgoditke su postigli Skugor 5, Tedling 3 i Friganović. Gosti su tokom čitave utakmice bili u svakom pogledu superiorniji tim, te su asluženo pobijedili.

za naše poljoprivrednike

Berba kupina

Područje Sumarije Šibenik obuhvaća 5 NO-a općine i to: Šibenik, Vodice, Tijesno, Skradin i Primošten.

Na području Sumarije nalazi se više poljoprivrednih zadruga, koje pored svojih poslova i raznih otkupa viškova poljoprivrednih proizvoda, otkupljuju i šumske proizvode, pa bili to plodovi, bilo ljekovito, industrijski i aromatski bilje i t. d. Ovi otkupi šumskih proizvoda sabiraju se uglavnom pod šumskom zemljištu, koje se nalazi pod upravom same Sumarije. Sumarija kao stručno-rukovodeća institucija vodi brigu o zaštiti postojeće šumske i uopće biljne vegetacije na šumskim površinama, bez obzira na sektor vlasništva, a sa šumama i šumskim zemljištima, koja su pod upravom same Sumarije vodi posebnu brigu, kako o unapređenju i zaštiti postojećih šuma, tako isto i o pravilnom korištenju svih ostalih proizvoda, koji se koriste sa šumskih površina, pa bez obzira po kome.

Svi proizvodi, koji se nalaze na šumskim površinama, pa bili oni biološkog ili geološkog porijekla, podležu određenoj šumskoj taksu, koja je određena, od strane nadležnog organa narodne vlasti. Tako, na primjer, za sabiranje plodova kupine po 1 kg plaća se šumska taksa 5 Din. Ovu taksu dužan je da plati korisnik tih plodova, a u konkretnom slučaju otkupljivač i to na temelju knjigovodstvenih podataka. Otkupljivač može da vrši otkup ovih plodova od sabirača samo nakon sklopljenog ugovora sa nadležnom šumaracijom. Svaki otkup koji bi se vršio u suprotnosti s ovim smatrao bi se protuzakonitim i posljedice ovoga vezale bi sabirača, a još više otkupljivača, jer svaki onaj koji nešto od nekoga kupuje treba da vodi računa otkuda mu dotična roba, t. j. njeno porijeklo.

Na području Sumarije Šibenik i u ovogodišnjoj kampanji berbe bobica kupina (*Rubus fruticosus*) predviđa se prema podacima sa područja pojedinih lugalija da će se sakupiti preko 86000 kg ovih plodova, koji su neminovno potrebni našoj prehrambenoj i drugoj industriji, kao i medicini.

Poljoprivredne zadruge prema obavijestima sa terena sada otkupljuju bobice kupina po 40 dinara po 1 kg. Otkupna vrijednost ove količine šumskih proizvoda preći će otkupnu vrijednost od preko 4.000.000 dinara. Ovaj iznos novca ostal će uglavnom kod našeg seoskog stanovništva, koje uglavnom i vrši sabiranje, a tek jedan mali dio otpada na šumsku taksu.

Akoju otkupa plodova kupina trebalo bi proširiti i na ostale poljoprivredne zadruge Šibenskog kotara, a prvenstveno na one po selima i koje zato imaju sve potrebne mogućnosti, kao na primjer zadruge u Unešiću, gdje imade u izobilju kupina.

Kupina je itekako korisna, samo je treba znati iskoristiti i u životu primijeniti. Ona je važan

prehrambeni i industrijski artikl.

Potrebno je naglasiti da bi naša otkupna poduzeća trebala da prošire otkupnu akciju kupina i na ostale zadruge gdje to do sada nije učinjeno. Zaista, žalosno bi bilo, kada bi se i dalje dozvoljavalo da ovako korisno i ogromno općenarodno dobro propada po nepreglednim šumskim površinama našega kamenjara. Pored toga, ovdje treba imati u vidu i drugi momenat, a to je upravo onaj najvažniji-ekonomski, jer bi se time omogućio i jedan lijepi izvor prihoda našem radnom čovjeku na selu, koji je i onako ove godine od elementarnih nepogoda ekonomski dosta stradao, a posebno od jake zime i velike suše.

Mate Rajčić

Spremimo groždani sok za zimu

Idealni napitak, koji točno odgovara potrebama tijela za vrijeme rada ili bolesti treba da sadrži vodu, šećer, mineralne soli i vitamine. Jedino je priroda kadra da nam daće takove izjednačene napitke, voćne sokove, koji daleko nadmašuju umjetno izrađena pića.

Velike količine grožđa, prvorazrednog kvaliteta, pružaju nam mogućnost da sami proizvedemo prvorazredno piće — groždani sok. Postupak je jednostavan: zrelo grožđe (crno ili bijelo) treba isti dan kad je ubrano i procijediti kroz rijetko platno ili metalnu mrežicu (sito). Na 100 litara ovog cijeda doda se točno 100 grama (na 50 lit. 50 grama) praška natrijeva benzoata, dobro se promiješa i nalije u poseban sud ili damižanu, te pusti stajati. Bolje se čuva u hladnim prostorijama. Natrijev benzoat dobije se u apoteci i 100 gr. košta oko 100 Din.

Čim prođe jesen, imat ćemo bistar, vrlo ukusan i sladak napitak, koji izgleda kao vino, ali ne sadrži alkohola. Pije se 1 dio soka sa 1 ili 2 dijela vode. Jedna

litra ovog soka ima 800 kalorija, 1 lit. mlijeka 700 kal., 1 kg krumpira 650 kal. Njime se, dakle, znatno upotpunjuje naša prehrana. Osim za fizičke radnike, groždani je sok prikladan za bolesnike, trudnice, starce i djecu.

Kod bolesti bubrega, srca i jetrenih bolesti ovaj sok djeluje kao lijek. Nadalje se preporuča tuberkuloznim bolesnicima, kod katara i čira na želucu, poslije raznih operacija i poroda. Djeca ovaj sok rado uzimaju i dobro podnose. Od svih bolesti izazvane čini šećerna bolest i proljevi kod kojih se ne preporuča uzimati, bez upute liječnika.

V. K.

Poduzeća, ustanove i građani!

Oglašujte u Šibenskom listu

zanimljivosti - pouka - zabava

Utjecaj radioaktivnog zračenja na potomstvo

Opasnosti kojima se izlaže potomstvo ljudi, koji su bili izloženi radioaktivnom zračenju, su, možda, i veće nego što se dosad pretpostavljalo.

U SAD su vršeni pokusi s miševima i muhamama i utvrđene su znatne promjene u potomstvu ovih životinja, što je dalo povoda da se sumnja i u vjerojatnost prenošenja promjena, izazvanih radijacijom, i na ljudsko potomstvo. Neki američki učenjaci smatraju, da će se te promjene smatrivati ukoliko se poveća vremenski razmak između radijacijske i samog oplodjenja, odnosno da postoji mogućnost »oporavljanja« od genetičkih poremećaja.

Ukoliko su ovi pokusi i njihovi zaključci točni, učenjaci smatraju, da bi u interesu zaštite od ge-

netičkih opasnosti, koje sobom donosi mirnodopska upotreba atomске energije, bilo potrebno ograničiti ne samo prosječnu dozu radijacijske, kojoj se izlaže ukupno stanovništvo, već i one doze, koj-

jim se izlažu pojedinci. Potrebno je utvrditi i postaviti jednu gotovinu granicu ukupne doze, kojoj se smije izlagati čovjek kako bi se pojedinci zastitili, a također i njihovo potomstvo.

Ptice su rođeni pjevači

Poznati njemački zoolog Sauer vršio je nedavno interesantna ispitivanja, želeći da utvrdi, da li su ptice instinktivni pjevači, ili pjevanje nauče tek od svojih roditelja.

Sauer je uzgajao razne vrste ptica pjevalica, i to od trenutka kad izadu iz jaja, dakle dok još nisu nagle da čuju pjesmu svojih roditelja. Svaka ptica odvajana je u

posebnu kletku, a naročito je obučana pažnja na njenu potpunu izoliranost od svakog zvuka.

Na temelju ovih eksperimenata, koji su veoma brižljivo vršeni, dr Sauer je utvrdio, da je pticama pjevicama pjesma nesumnjivo urođena, da jednog dana propjevaju čak i ako dotad nisu nikada čule pjesmu drugih ptica. Osim toga, a to je nesumnjivo i najzanimljivije opažanje, od kojega je došao ovaj njemački zoolog, svaka ptica pjeva baš one melodije već tipične za njezinu vrstu.

(7136 km na sat). Ona će biti drugostepena u trostepenoj raketi kojom će se, u geofizičkoj 1957. i 1958. godine, podići umjetni mjesec na svoju putanju oko Zemlje.

Kod višestepenih raketa zbrajaju se brzine i visine pojedinih stepena.

Dosad se, 1949. godine, najviše popela jedna dvostepena raketa, kombinirana od jedne njemačke Fau 2 i jedne američke »Vak-korporal« rakete, koja je postigla visinu od 402 kilometra.

Najveći neboder u Evropi. — U Milanu su udareni nedavno temelji novog nebodera, koji će biti visok 128 metara i stajat će preokupata nove moderne, glavne željezničke stanice. Ovo će biti najveći neboder u Evropi.

Zračni most za ferijalna putovanja. — U ove godine uspostavljen je zračni most između Zapadnog Berlina i Zapadne Njemačke. Na toj liniji prevozi će se za vrijeme raspusta 2848 školske djece, iz Berlina u Njemačku na odmor.

»ŠIBENSKI LIST«

organ Socijalističkog saveza radnog naroda kotara Šibenik

Uređuje redakcijski kolegij Glavni i odgovorni urednik

Nikola Bego

Uredništvo: Šibenik — Ulica Jelke Bučić 5 - Tel. br. 5-62

Tekući račun: Narodna banka Šibenik broj 531-T-292

Rukopisi se ne vraćaju Pretplata za tri mjeseca 120, za pola godine 240, a jednu godinu 480 dinara

Tisak: »Štampa« Šibenik